

PLATO'S EU

Filozofsko učenje primijenjeno na
online okruženja unutar EU

Nacrt i primjer
za PRP2 radionicu:

**“Uništavaju li društveni
mediji način na koji
komuniciramo?”**

Co-funded by
the European Union

Verzija	Datum	Komentari
1	6.2.2023.	<i>Prvi nacrt radionice razvijen za PRP2, ponuđen partnerstvu na reviziju.</i>
2		
3		
4		

Naziv dokumenta:	<i>“Nacrt i primjer za 2. radionicu paketa rezultata projekta 2”</i>
Datum izdavanja:	<i>27.8.2022.</i>
Autor(i):	<i>Antonio Kovačević</i>
Email adresa:	<i>f.skifa123@gmail.com</i>
Suradnici u dokumentu:	<i>Marija Pavlic, Bruno Ćurko, PLATO'S EU partnerstvo</i>
Recenzent kvalitete (ako postoji)	<i>n/a</i>
Broj stranica:	<i>16</i>
Status povjerljivosti:	<i>Samo za internu upotrebu projektnog partnerstva</i>

SADRŽAJ

0. STRUKTURA RADIONICE	5
a. NASLOV OER-a	5
b. UVOD U TEMU	5
c. PREGLED LEKCIJE	5
d. RAZRADA LEKCIJE – AKTIVNOSTI RADIONICE	6
e. RASPRAVA	6
f. DODATNI IZVORI	6
g. ANNEX	7
0. PRIMJER RADIONICE:	7
“UNIŠTAVAJU LI DRUŠTVENI MEDIJI NAČIN NA KOJI KOMUNICIRAMO?”	7
1. UVOD U TEMU	7
2. PREGLED LEKCIJE	7
3. RAZRADA LEKCIJE – AKTIVNOSTI RADIONICE	8
4. RASPRAVA	14
5. DODATNI IZVORI	14
6. ANNEX	15

0. STRUKTURA RADIONICE

Svaka radionica razvijena tijekom *paketa rezultata projekta 2* trebala bi približno slijediti zajedničku strukturu. Ova će struktura omogućiti jedinstveno objavljivanje (online i u PDF-u) svih radionica zajedno, te će dodatno pomoći u jednostavnosti korištenja projektnih rezultata za korisnika. Struktura koju treba slijediti sastoji se od **nekoliko osnovnih naslova/poglavlja** koje bi svaki pojedinačni materijal trebao sadržavati kao sastavne dijelove. Važno je napomenuti da se metodologija radionica, materijali koji će se koristiti, kao i medij za prenošenje poruke rezultata mogu razlikovati. **Ovo su poglavlja/odjeljci koje svaki pojedinačni otvoreni obrazovni izvor treba sadržavati:**

a. NASLOV OER-a (*Open educational resources*)

Naslov bi trebao biti formuliran kao jednostavno pitanje, po mogućnosti konstruirano kao provokativno, s potencijalom da potakne debatu ili raspravu, na primjer: "*Je li moj virtualni identitet stvaran?*" ili "*Zašto bih trebao plaćati porez?*"

b. UVOD U TEMU

Ovaj odjeljak služi kao lagani uvod za učitelje ili one koji će implementirati OER u učionici. Odjeljak ne smije premašiti više od 10 rečenica, a služi samo za afirmaciju konteksta sljedećih aktivnosti. Na primjer: "*Mrežni identitet glavna je komponenta digitalnog okruženja koja gradi cjelokupnu sliku ljudskog bića uz pomoć društvenih medija... Pitanja internetskog identiteta proizlaze iz...*"

c. PREGLED LEKCIJE

Također vrlo kratko poglavlje u kojem se objašnjava kako će se predmetna tema obraditi, spominje se metodologija i završava s ishodima učenja lekcije. Na primjer: "*O temi online identiteta raspravljat će se kroz strukturnu raspravu... Trajanje će biti 90 minuta.*"

Materijali za korištenje uključuju: LCD monitor, računalo i par srednjovjekovnih mačeva.

Ishodi učenja koji će se postići kroz radionicu:

- *razvoj kritičkog mišljenja;*
- *svijest o virtualnom identitetu;... ”*

d. RAZRADA LEKCIJE – AKTIVNOSTI RADIONICE

Ovo je najvažnije poglavlje jer predstavlja srž OER-a i sve praktične radnje koje bi se trebale provoditi u učionici. Ovo je također dio koji se može uvelike razlikovati od radionice do radionice. Unatoč tome, svi OER-ovi trebali bi pokušati ovdje precizno opisati sve potrebne korake za provedbu lekcije. Također se preporučuje da svaki OER započne s "udicom" ili "podražajem" (*stimulus*). Jedan primjer bit će naveden na sljedećoj stranici.

e. RASPRAVA

Ovaj odjeljak može sadržavati 5 do 10 pitanja kako bi dodatno potaknuo raspravu o temi, kao i ponuditi potpitanja za produbljivanje razumijevanja glavne teme lekcije. Na primjer, ako je tema "*Je li moj virtualni identitet stvaran?*", ovaj bi odjeljak mogao izgledati ovako:

- *“Što je virtualna stvarnost? Što znači 'stvarno'?"*
- *"Koja je razlika između moje fizičke stvarnosti i moje virtualne stvarnosti?"*
- *“Ponašam li se drugačije u virtualnoj stvarnosti nego u fizičkom svijetu? Zašto je to tako?"*

f. DODATNI IZVORI

Popis poveznica i materijala na tu temu za one koji žele čitati/istraživati/naučiti više.

g. ANNEX

Materijali za radionicu koji se mogu izdvojiti, isprintati i/ili prezentirati za radionicu.

0. PRIMJER RADIONICE:

“UNIŠTAVAJU LI DRUŠTVENI MEDIJI NAČIN NA KOJI KOMUNICIRAMO?”

1. UVOD U TEMU

“Odrastao sam u fizičkom svijetu i govorim engleski. Sljedeća generacija odrasta u digitalnom svijetu i govori društveno”, rekla je jednom Angela Ahrendts. Ne može se poreći da su društveni mediji drastično utjecali na način na koji se povezujemo jedni s drugima. Tijekom posljednja dva desetljeća komunikacija je doživjela značajnu transformaciju. Ono što je bio prilično lokalni izvanmrežni svijet sada je uistinu svjetska mreža dijeljenja informacija i distribucije podataka koja ne spava 24/7. Društveni mediji tu igraju najznačajniju ulogu – Facebook, Instagram, Twitter i TikTok postali su nužan medij društvene razmjene, a kako njihova popularnost eksponencijalno raste, rastu i njihovi kritičari koji čeznu za dobrim starim običajima.

2. PREGLED LEKCIJE

Problemom društvenih medija i njihovog utjecaja na način na koji komuniciramo baviti ćemo se kroz prilagođenu verziju Sokratovskog dijaloga. Svrha radionice je obraditi glavna pitanja povezana s društvenim medijima i raspraviti o njima na objektivan i konstruktivan način unutar učionice. Kroz korištenje sokratskog dijaloga, uloga učitelja u ovoj radionici je postaviti niz pitanja koja će potaknuti raspravu i navesti učenike da dođu do vlastitih zaključaka. Stoga je uloga učitelja moderirati diskurs, a ne nuditi unaprijed zaključene vrijednosti o temi. Radionica se jednako dobro može provoditi

online, kroz virtualnu učionicu i u fizičkom okruženju. Trajanje radionice može biti od 45 do 90 minuta.

Materijali za korištenje uključuju : računalo, projektor te olovku i papire za učenike. Ukoliko nije moguće pristupiti računalu i projektoru, nastavnik može koristiti papirnati predložak s citatima koji su ponuđeni na raspravu tijekom radionice.

Ishodi učenja koji će se postići kroz radionicu:

- bolje razumijevanje vrijednosti društvenih medija;
- potaknuti odgovornost za online komunikaciju;
- podržati razvoj dijaloških vještina;
- podržati razvoj kritičkog mišljenja.

3. RAZRADA LEKCIJE – AKTIVNOSTI RADIONICE

Komentar prije raščlambe: *Radionica počinje predstavljanjem udice ili podražaja, koje su učenici prozvani komentirati. Podražaj može biti vizualni, kako slijedi:*

Primjer 1. „Udica” ili „Podražaj”: lekcija može započeti vizualnim uvodom koji izaziva određenu vrstu reakcije. To može biti ilustracija, ili kratki video od 10 sekundi, ili citat. Ova konkretna radionica će koristiti citat za postavljanje radionice, na sljedećoj stranici, ali također može koristiti gornju ilustraciju.

Podražaji se mogu koristiti i kroz citate, koji će biti prikazani u ovom primjeru. Ova razrada lekcije počinje na sljedeći način:

1. Radionica počinje tako da moderator čita učenicima (ili traži od učenika da sami

KRITIKA TWITTERA

“Površna, iznenadna, neprosijana, prebrza za istinu, mora biti **Twitter**. Ne čini li se popularni um prebrzim za istinu? [...]. Kakva je potreba za isječcima vijesti **u minuti**? Koliko je trivijalan i ništavan **Twitter**? [...] Ne može se dovesti u pitanje da će biti od velike koristi, ali kako će njegova upotreba pridonijeti sreći čovječanstva? Je li **Twitter** učinio nešto dobro? Je li odagnalo kakvo zlo, ublažilo neku tugu? [...] **Twitter** nije baš jasan pripovjedač činjenica.”

pročitaju s ekrana) sljedeći citat:

2. Nakon iznesenog citata moderator otvara raspravu. Možete se voditi sljedećim pitanjima:

- Tko se slaže s ovim citatom? **Zašto?**

- Tko se ne slaže s ovim citatom? **Zašto?**
 - Slažete li se s tvrdnjom da Twitter nije baš jasan pripovjedač činjenica? Što to znači?
 - Ima li Twitter obvezu "činiti dobro"?
 - Kako možete objasniti "potrebu za isječcima vijesti u minuti"?
 - Je li Twitter doista "prebrz za istinu"? Što to znači? Što je ovdje "istina"?
 - Je li ovaj citat realan pogled na Twitter?
3. Nakon prvog kruga rasprave, koja može trajati od 10 do 15 minuta, moderator otkriva da se ne radi o pravom citatu. Izvornik je preuzet iz The New York Timesa, objavljen 19. kolovoza 1858., a zapravo je kritika telegrafa. Moderator pokazuje pravi citat, tražeći od učenika da ga tijekom čitanja usporede s prvim:

KRITIKA TELEGRAFA

“Površna, iznenadna, neprosijana, prebrza za istinu, mora biti **sva telegrafaska inteligencija**. Ne čini li se popularni um prebrzim za istinu? [...]. Kakva je potreba za isječcima vijesti **u minuti**? Koliko je trivijalan i ništavan **telegrafski stupac**? [...] Ne može se dovoditi u pitanje da će biti od velike koristi, ali kako će njegova upotreba pridonijeti sreći čovječanstva? Je li **kopneni telegraf** učinio nešto dobro? Je li odagnalo kakvo zlo, ublažilo neku tugu? [...] **Telegraf** nije baš jasan pripovjedač činjenica.”

4. Moderator zatim vodi drugi krug rasprave, postavljajući pitanja poput:

- Možete li usporediti kritiku Twittera i kritiku telegrafa – postoje li doista sličnosti koje treba uočiti?
 - Mislite li da je telegraf negativno utjecao na način na koji komuniciramo? Možete li uočiti kakve posljedice danas?
 - Znajući da je prvi citat izmišljen – gubi li on ikakvu vrijednost za vas?
 - Čini li vam se prva kritika Twittera drugačijom sada kada znate da su ljudi na sličan način kritizirali još jedan izum prije gotovo 200 godina? Kako i zašto?
 - Postoji li pozitivna ili negativna vrijednost i u Twitteru i u telegrafu koja se može *objektivno pripisati* ? Što ih čini *pozitivnim* ili *negativnim* izumima?
5. Nakon završetka prvog dijela radionice, moderator odvoji nekoliko minuta kako bi uveo učenike u sljedeću raspravu (koju treba započeti ako bude dovoljno vremena). Moderator objašnjava da:
- Komunikacija je živi organizam koji se neprestano razvija, mijenja i prilagođava raspoloživim alatima i izumima čovječanstva. Svaka revolucija sa sobom nosi skepticizam, strah od novog nepoznatog i kritiku promjena koje ne moraju nužno biti pozitivne ili negativne. Slično, kao što su učenici sada raspravljali o kritici digitalne i telegrafske riječi, svaki put kada promijenimo način komuniciranja možemo naići na prigovore, pa će sljedeći prikazan primjer biti kritika tiskane riječi i kritika pisane riječi. Učenici će sada promatrati 4 faze kritike komunikacije, poredane kronološki:
 - **Kritika digitalne riječi (aktualno)**
 - **Kritika telegrafske riječi (stara oko 200 godina)**
 - **Kritika tiskane riječi (cca . 500 godina)**

- **Kritika pisane riječi (cca . 2500 godina)**

6. Moderator pokazuje studentima sljedeća dva citata:

KRITIKA GUTENBERGA

“Bilo je sasvim uredi što je čin kopiranja bio težak. Gradio je karakter, po Trithemiusovom mišljenju, na isti način kao i cijepanje drva. Za redovnike je rad bio sastavni dio pobožnosti, a ako niste bili dobri u pisanju, mogli ste uvezivati, ili slikati, ili za ime Boga vježbati. I ide čak i dalje: rad na pisanju rukopisa bio je nešto što su morali raditi redovnici - jer nije bilo veće opasnosti za pobožnu dušu od besposlice. Jer među svim manualnim vježbama, nijedna nije tako prikladna redovnicima kao predanost pisanju svetih tekstova.”

*Historical analysis of a
15th century Luddite abbot Johannes Trithemius*

KRITIKA PISANE RIJEČI

“Ako ljudi nauče ovo [pisati i čitati], to će usaditi zaborav u njihove duše. Prestat će vježbati pamćenje jer se oslanjaju na ono što je zapisano, prizivajući stvari u sjećanje ne više iz sebe, već pomoću vanjskih oznaka. Ono što ste otkrili nije recept za pamćenje, već za podsjećanje. I nije prava mudrost to što nudite svojim učenicima, već samo privid mudrosti, jer govoreći im o mnogim stvarima, a da ih ne podučavate, učinit ćete da se čini da znaju mnogo, dok većinom ne znaju ništa. I kao ljudi ispunjeni ne mudrošću nego uobraženošću mudrosti, bit će teret svojim bližnjima.”

*Pharaoh criticizes Thoth's invention of written word,
as told by Socrates in Plato's dialogue Phaedrus*

7. Moderator zatim otvara drugi krug debate sljedećim pitanjima:

- Jeste li u kritici Gutenberga pronašli nešto s čime se slažete ili ne? Što i zašto? Je li ovo objektivna kritika?
- Jeste li u kritici pisane riječi našli nešto s čime se slažete ili ne? Što i zašto? Je li ovo objektivna kritika?
- Koncentrirajući se na Twitter, ako ga usporedite s drugim citatima, možete li pronaći neke sličnosti?
- Koje su glavne razlike između ova četiri citata?
- Što citati uistinu kritiziraju?
- Kritiziraju li izum ili način na koji ga ljudi koriste/će koristiti?
- Imaju li alati koje koristimo za komunikaciju inherentnu odgovornost za pravilnu upotrebu?
- Tko je odgovoran ako se bilo koji od ovih izuma može smatrati negativnim utjecajem?

8. Ovaj krug rasprave može se zaključiti kada učenici uz pomoć ponuđenih usmjerenih pitanja dođu do zaključka da glavna odgovornost komunikacijskih alata leži na njihovim korisnicima. Ljudi su ti koji mogu pripisati pozitivnu ili negativnu vrijednost izumu, što ovisi o načinu na koji ga koriste. Namjera ovih aktivnosti je razviti dijaloške vještine i kritičko mišljenje o konkretnoj problematici suvremenog digitalnog okruženja.

4. RASPRAVA

Budući da je ova radionica u potpunosti izgrađena na nizu rasprava, sljedeća pitanja mogu se koristiti za proširenje tema koje su istražene tijekom radionice:

- Zamislite da svi mobilni telefoni prestanu raditi u isto vrijeme. Kako bi to utjecalo na vas? Možete li zamisliti kako bi izgledala komunikacija bez telefona?
- Da možete biti zaduženi za Twitter, što biste promijenili? Biste li izradili novi skup pravila za njegovu upotrebu?
- Što za vas znači sloboda govora? Biste li dopustili bilo kome, pa čak i ratnim zločincima i korumpiranim političarima s iskustvom u iznošenju laži, da ju koriste? Zašto?
- Kakvu odgovornost imamo prema govorenju istine?
- Postoji li način da se provjeri istina iza *tweetova*? Kako to možemo učiniti?
- Komunicirate li drugačije licem u lice i online? Jeste li druga osoba na internetu? Koje su glavne razlike između ove dvije vrste komunikacije?
- Što učiniti kako bi online komunikacija bila bolja i učinkovitija? Ima li potrebe za tim?

5. DODATNI IZVORI

- Online članak "In 1858, People Said the Telegraph Was 'Too Fast for the Truth'" [<https://www.theatlantic.com/technology/archive/2014/07/in-1858-people-said-the-telegraph-was-too-fast-for-the-truth/375171/>]

- Plato, dijalog Phaedrus [<https://www.gutenberg.org/ebooks/1636>]
- Online članak “But my rage is the machine: Using Twitter to make philosophy hilarious” [<https://qz.com/568220/but-my-rage-is-the-machine-using-twitter-to-make-philosophy-hilarious/>]
- Online članak “Would Plato tweet? The Ancient Greek guide to social media” [<https://www.bbc.com/future/article/20210922-would-plato-tweet-the-ancient-greek-guide-to-social-media>]
- Online članak “Does Twitter Prefer Analytic or Continental Philosophy?” [<https://www.carneades.org/2021/09/20/does-twitter-prefer-analytic-or-continental-philosophy/>]
- Online članak “What Would a Stoic Do? Twitter Edition by Massimo Pigliucci” [<https://modernstoicism.com/what-would-a-stoic-do-twitter-edition-by-massimo-pigliucci/>]
- Online članak “Twitter as an Enabler of Critical Thinking” [<https://cft.vanderbilt.edu/2011/10/twitter-as-an-enabler-of-critical-thinking/>]
- Rad “Can Twitter be used to Teach Critical Thinking?” [https://www.academia.edu/353604/Can_Twitter_be_used_to_Teach_Critical_Thinking]

6 . ANNEX

KRIKA TWITTERA

“Površna, iznenadna, neprosijana, prebrza za istinu, mora biti **Twitter**. Ne čini li se popularni um prebrzim za istinu? [...]. Kakva je potreba za isječcima vijesti **u minuti**? Koliko je trivijalan i ništavan **Twitter**? [...] Ne može se dovoditi u pitanje da će biti od velike koristi, ali kako će njegova upotreba pridonijeti sreći čovječanstva? Je li **Twitter** učinio nešto dobro? Je li odagnalo kakvo zlo, ublažilo neku tugu? [...] **Twitter** nije baš jasan pripovjedač činjenica.”

KRIKA TELEGRAFA

“Površna, iznenadna, neprosijana, prebrza za istinu, mora biti **sva telegrafska inteligencija**. Ne čini li se popularni um prebrzim za istinu? [...]. Kakva je potreba za isječcima vijesti **u minuti**? Koliko je trivijalan i ništavan **telegrafski stupac**? [...] Ne može se dovoditi u pitanje da će biti od velike koristi, ali kako će njegova upotreba pridonijeti sreći čovječanstva? Je li **kopneni telegraf** učinio nešto dobro? Je li odagnalo kakvo zlo, ublažilo neku tugu? [...] **Telegraf** nije baš jasan pripovjedač činjenica.”

KRIKA GUTENBERGA

“Bilo je sasvim uredu što je čin kopiranja bio težak. Gradio je karakter, po Trithemiusovom mišljenju, na isti način kao i cijepanje drva. Za redovnike je rad bio sastavni dio pobožnosti, a ako niste bili dobri u pisanju, mogli ste uvezivati, ili slikati, ili za ime Boga vježbati. I ide čak i dalje: rad na pisanju rukopisa bio je nešto što su morali raditi redovnici - jer nije bilo veće opasnosti za pobožnu dušu od besposlice. Jer među svim manualnim vježbama, nijedna nije tako prikladna redovnicima kao predanost pisanju svetih tekstova.”

*Historical analysis of a
15th century Luddite abbot Johannes Trithemius*

KRIKA PISANE RIJEČI

“Ako ljudi nauče ovo [pisati i čitati], to će usaditi zaborav u njihove duše. Prestat će vježbati pamćenje jer se oslanjaju na ono što je zapisano, prizivajući stvari u sjećanje ne više iz sebe, već pomoću vanjskih oznaka. Ono što ste otkrili nije recept za pamćenje, već za podsjećanje. I nije prava mudrost to što nudite svojim učenicima, već samo privid mudrosti, jer govoreći im o mnogim stvarima, a da ih ne podučavate, učinit ćete da se čini da znaju mnogo, dok većinom ne znaju ništa. I kao ljudi ispunjeni ne mudročću nego uobraženošću mudrosti, bit će teret svojim bližnjima.”

*Pharaoh criticizes Thoth's invention of written word,
as told by Socrates in Plato's dialogue Phaedrus*